

Με μια πυξίδα για
οδηγό, τη φύση
εξερευνώ...

Μεγάλο Παιχνίδι Φύσης
Κλάδος Πουλιών 2019-2020

Στόχοι Μεγάλου Παιχνιδιού

- Να εξοικειωθούν τα Πουλιά με το φυσικό περιβάλλον.
- Να γνωρίσουν καλύτερα τα πιο γνωστά δέντρα και τους θάμνους της περιοχής.
- Να γνωρίσουν το δάσος της περιοχής τους.
- Να καλλιεργηθεί το αίσθημα της αρμονικής συνύπαρξης με τη φύση.
- Να υιοθετήσουν σωστή συμπεριφορά στο δάσος.
- Να ασκηθούν στην ελεύθερη δημιουργική έκφραση και την καλλιτεχνική εργασία.
- Να μάθουν να προσανατολίζονται χρησιμοποιώντας στοιχεία της φύσης.

Το Μεγάλο Παιχνίδι Φύσης μπορεί να πραγματοποιηθεί σε δάσος της περιοχής σας, σε πάρκο ή σε οποιοδήποτε μέρος υπάρχουν στοιχεία της φύσης και είναι κατάλληλα για επίσκεψη και παιχνίδι.

Σημαντικό! Πριν την έναρξη της δραστηριότητας, επαναλαμβάνουμε στα Πουλιά ότι αυτά που αναζητούν θα πρέπει να είναι στο έδαφος και να μην αποκοπούν από κάποιο δέντρο ή φυτό, εξηγώντας ότι οποιαδήποτε παρέμβασή μας τα “τραυματίζει”.

Γνωρίζω τη
Φύση

Αγαπώ και Προστατεύω τη
Φύση

Άνοιγμα

Ανάγνωση ή και αναπαράσταση του παρακάτω κειμένου, το οποίο συνοδεύεται με γνωριμία με το φυσικό περιβάλλον στο οποίο έχουμε επιλέξει να υλοποιήσουμε το παιχνίδι.

TIP: Κατά τη διάρκεια της ανάγνωσης ζητάμε από τα Πουλιά να πιάσουν το χώμα, να ακουμπήσουν το μάγουλό τους σε ένα δέντρο, να χαϊδέψουν ένα φύλλο ...

Πάμε μια βόλτα, πάμε όλοι μαζί...στη φύση!

Μια ιστορία της Σοφής Κουκουβάγιας

Πριν πολλά – πολλά χρόνια, σ' ένα δάσος πολύ μακριά, ζούσαν κάθε λογής ζωάκια και πουλιά. Μα καναρίνια παρέα με αρκούδες, μα σπουργίτια να τραγουδούν με αλεπούδες, μα δρυοκολάπτες να παίζουν κρυφτό με τους σκίουρους ... τόσα πουλιά και ζώα που δε χόρταινε το μάτι σου! Και από δέντρα; Ένα σωρό! Πόες, θάμνοι, χορτάρι, ψηλόλιγνα δέντρα, άλλα παχουλά και καμαρωτά, όλα τα είχε! Ώσπου μια μέρα, μια φωτιά ξέσπασε στο δάσος και όλοι αναγκάστηκαν να φύγουν. Έφυγαν όλοι μαζί, για να βρουν ένα προσωρινό σπίτι, μέχρι να ξαναφτιαχτεί το δικό τους – τους διαβεβαίωσε η κυρία Φύση, ότι το πολύ σε 10 χρόνια θα είναι έτοιμο ξανά.

«Μα, τι απογοήτευση...», «Τόσο αργούσαν αυτά τα 10 χρόνια!» «Αιώνας φαίνεται!», έλεγαν και ξαναέλεγαν... Κάθε βράδυ κάθονταν όλοι μαζί και έλεγαν ιστορίες από την παλιά τους γειτονιά – όλοι κάτι είχαν να πουν, ο καθένας είχε τη δική του ιστορία, όμως όλοι πρωταγωνιστούσαν σε αυτή!

Καθώς οι μέρες περνούσαν, η μεγάλη αυτή παρέα δεν έλεγε να προσαρμοστεί στη νέα γειτονιά... Από το πρωί, μέχρι το βράδυ τσακώνονταν με τους νέους γείτονες. Αυτό που έλεγαν συχνά ήταν ότι το δικό τους δάσος ήταν πιο όμορφο από αυτό που μένουν τώρα. Μέσα σε όλη αυτή την αναμπουμπούλα, κανείς δεν είχε προσέξει ότι τα βράδια πια δεν τους νανούριζε το «κουκου βα, κουκου βα»... Δεν είχαν προσέξει ότι το φεγγαράκι κάθε βράδυ έψαχνε την κουκουβάγια να καληνυχτίσουν μαζί όλα τα πουλιά και όλα τα ζωάκια του δάσους.

Αλλά η αλήθεια είναι, ότι όλοι το είχαν προσέξει... όμως κανείς δε μιλούσε... Παρά σαν κοίταζαν στην κουφάλα του δέντρου, έκαναν νόημα μεταξύ τους και συνέχιζαν τις δουλειές τους. Μα και από την άλλη πλευρά, πού να προσέξουν τι είχε πάθει η αγαπημένη τους Κουκουβάγια; Αφού όλη την ώρα κοιτούσαν πώς θα τσακωθούν μεταξύ τους. Ένα από τα φασαριόζικα πουλιά, το καναρίνι, δεν άφησε να περάσει ούτε μια στιγμή ακόμα... Φούσκωσε το στέρνο του και πήγε με θάρρος στην κουκουβάγια:

- Μα τι κάνεις όλη μέρα εδώ, αγαπημένη μας κουκουβάγια; Δε βλέπεις ότι οι νέοι γείτονες μας αδικούν και θέλουν να μας διώξουν; Εσύ δεν είσαι η Σοφή του χωριού μας; Πού είσαι τώρα; Γιατί εξαφανίστηκες;

Ένα σωρό ερωτήσεις της έκανε, με φρύδια σμιχτά και τα χέρια στη μέση, σα να τη μάλωνε... Η κουκουβάγια δεν αποκρίθηκε και το καναρίνι έφυγε. Το απόγευμα όμως, που για ακόμη μια φορά στο δάσος ακούγονταν φωνές, η κουκουβάγια βγήκε έξω....

- Αγαπημένοι μου, τι θα γίνει πια με τις φωνές; (όλοι σώπασαν μεμιάς). Δε βλέπετε ότι αυτό που κάνετε κάνει κακό σε όλους μας; Πριν λίγο καιρό, κάηκε το δάσος μας ολοσχερώς και αντί να είμαστε ενωμένοι μεταξύ μας, αλλά και με τους νέους γείτονες, καθόσαστε και τρώγεστε όλη την ώρα για το ποιο δάσος είναι ομορφότερο; Μα αν το σκεφτείτε...κάθε δάσος είναι όμορφο. Να! πάμε μια βόλτα, ελάτε να περπατήσουμε όλοι μαζί. Κλείστε τα μάτια σας και θα σας καθοδηγώ... Μυρίστε, αναπνεύστε βαθιά – εισπνοή, εκπνοή και ξανά-, αγγίξτε γύρω σας τη φύση. Μα δεν είναι μοναδική αυτή η αίσθηση; Ανοίξτε τώρα τα μάτια σας...Δείτε μπροστά σας αυτό το δέντρο, δείτε και το δίπλα, και το άλλο πιο δίπλα, δείτε όσα περισσότερα μπορείτε και αναρωτηθείτε: είναι ίδια;

Πριν απαντήσετε, δείτε γύρω σας όλους εμάς... Είμαστε ίδιοι μεταξύ μας;

- Όχι! Ακούστηκαν όλοι με μια φωνή.
- Ορίστε και μια φορά που συμφωνήσατε! Μα ο σκοπός μου δεν ήταν αυτός... Κοιτάξτε πόσο διαφορετικά είναι τα δέντρα, οι πόες, οι θάμνοι μεταξύ τους κι όμως είναι τόσο όμορφα το καθένα ξεχωριστά – και αυτό είναι που τα κάνει όμορφα, το ότι κανένα δε μοιάζει με το άλλο, το ότι το καθένα από αυτά, όπως και κάθε ένας από εσάς, είναι μοναδικό. Και αν αυτό ισχύει για κάθε στοιχείο της φύσης – που ανήκουμε κι εμείς σε αυτή – , τότε το ίδιο ισχύει και για τα δάση. Το κάθε δάσος είναι μοναδικό και σ' αυτό ζουν μοναδικά πλάσματα της φύσης, έντομα ή άβια. Επομένως, σταματήστε πια τους τσακωμούς κι ελάτε να μάθουμε να ζούμε σε μια ομάδα, όπως ήμασταν παλιά.

Κανείς δε μίλησε, παρά κάποιοι κούνησαν το κεφάλι συγκαταβατικά, κάποιοι αγκαλιάστηκαν μεταξύ τους και η ζωή στο δάσος συνεχίστηκε...

Το ίδιο βράδυ – και κάθε βράδυ – το ασημένιο φεγγαράκι κουβέντιαζε με τα αστέρια και η σοφή η κουκουβάγια χουχούτιζε στον αέρα. Όλοι κοιμήθηκαν πιο ήρεμοι και πιο σίγουροι ότι στη δυσκολία που τους ήρθε...τα κατάφεραν!

Δραστηριότητες

Δραστηριότητα 1

Κλείνω τα μάτια μου και προχωρώ!

Με κλειστά τα μάτια και ένα σχοινί για οδηγό, τα Πουλιά θα περιπλανηθούν σε χώρους με νέους ήχους, καινούργιες μυρωδιές και ενδιαφέρουσες υφές.

Για να γίνει πιο ενδιαφέρουσα η περιήγηση, διαλέξτε ένα μονοπάτι που θα προσφέρει ποικιλία εμπειριών. Για παράδειγμα, ακολουθήστε ένα δασωμένο σκιερό μονοπάτι, περάστε πάνω από ένα πεσμένο κορμό, βγείτε σε ένα ξέφωτο και ξαναμπείτε σε σκιερό μέρος, περάστε ανάμεσα από θάμνους, γύρω από δέντρα, κοντά σε ρυάκι (εάν υπάρχει). Δημιουργήστε μια ποικιλία εμπειριών αφής, ακοής, όσφρησης ή αντίθετες εμπειρίες της ίδιας αίσθησης, ανοιχτό – κλειστό κουκουνάρι, φρέσκο – ξερό φύλλο, λείος – ανώμαλος βράχος κλπ.

Φροντίστε τα Πουλιά να είναι ήρεμα και σιωπηλά καθ' όλη τη διάρκεια της διαδρομής. Η περιήγηση με δεμένα μάτια αναπτύσσει το πνεύμα δεκτικότητας, που είναι απαραίτητο για κάθε εμπειρία στη φύση.

Υλικά: σχοινί

Δραστηριότητα 2

Η φύση στον καμβά μου!

Ζητάμε από τα Πουλιά να αναπτύξουν τη φαντασία τους και να αποτυπώσουν στο χαρτί ένα τμήμα της διαδρομής που πραγματοποίησαν.

Υλικά: χαρτί Α4/του μέτρου (οικολογικό), χρώματα (ξύλομπογιές, κηρομπογιές, μαρκαδόρους).

Δραστηριότητα 3

Μάτια ανοιχτά, βήματα πιο γοργά!

Ξανακάνουμε τη ίδια διαδρομή, αυτή τη φορά με ανοιχτά μάτια. Προκειμένου να εξοικειωθούν περισσότερο με το περιβάλλον στο οποίο βρίσκονται, ζητάμε από τα Πουλιά, να μαζέψουν :

- Κάτι στρογγυλό
- Κάτι αιχμηρό (το στέλεχος και το δείχνει στα Πουλιά)
- Κάτι ολόισιο
- Κάτι άσπρο
- Ένα μισοφαγωμένο φύλλο
- Τρία διαφορετικά είδη φύλλων
- ...
- ...

Ο κατάλογος είναι ενδεικτικός και μπορεί να εμπλουτιστεί, τροποποιηθεί ανάλογα με τις δυνατότητες της περιοχής σας.

Υλικά: --

Δραστηριότητα 4

Ποιος θα θυμηθεί;

Συλλέγουμε 10 - 15 αντικείμενα που προέρχονται από το φυσικό περιβάλλον που έχουμε επιλέξει (πέτρες, κουκουνάρια, καρπούς ...). Τα αντικείμενα είναι καλυμμένα και τα αποκαλύπτουμε σε κάθε Φωλιά ξεχωριστά για περίπου 20". Στη συνέχεια ζητάμε από τη Φωλιά να θυμηθεί τα αντικείμενα αυτά και να αναζητήσει όμοιά τους στη γύρω περιοχή.

Υλικά: πανί

Δραστηριότητα 5

Με την πυξίδα για οδηγό...

Ζητήστε από τα Πουλιά να προσδιορίσουν τα τέσσερα σημεία του ορίζοντα με την παρατήρηση φυσικών σημαδιών.

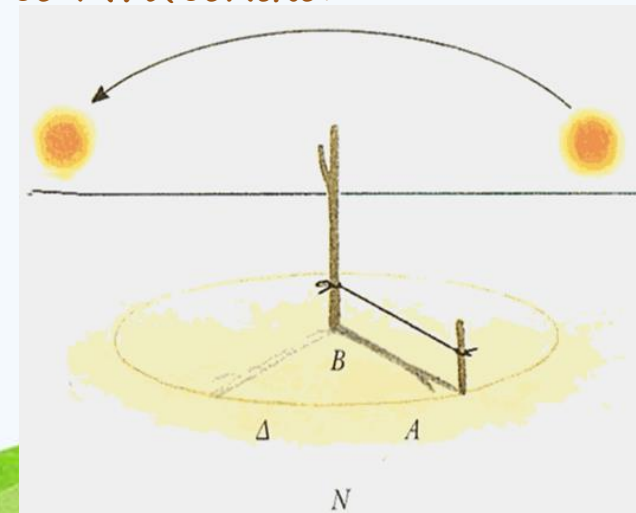
Τις σχετικές πληροφορίες μπορείτε να τις δώσετε στη Φωλιά με έναν δικό σας ευφάνταστο τρόπο!

- Προσανατολισμός με την παρατήρηση φυσικών σημαδιών
- Φυτά-δέντρα: Τα δέντρα στη νότια πλευρά τους έχουν συνήθως πιο μακριά και πιο χοντρά κλαδιά που γέρνουν προς τα κάτω. Η φορά του ανέμου επηρεάζει την ανάπτυξη των κλαδιών. Συνήθως στρέφονται προς το νότο για να έχουν όσο το δυνατόν μεγαλύτερη έκθεση στον ήλιο.
- Βρύα-λειχήνες: Συνήθως στη βόρεια πλευρά του κορμού ενός δέντρου, ενός τοίχου ή ενός βράχου αναπτύσσονται τα βρύα και /ή οι λειχήνες, λόγω της υψηλότερης υγρασίας που παρουσιάζεται από αυτή τη μεριά.
- Μυρμηγκοφωλιά: Θα ανακαλύψετε ότι αυτά τα έντομα είναι πολύ έξυπνα αφού χτίζουν τις φωλιές τους στη νοτιότερη πλευρά ενός δέντρου ή μεταξύ των ποωδών φυτών. Μ' αυτόν τον τρόπο εξασφαλίζουν αρκετή ζέση για τη φωλιά τους. Επίσης, τοποθετούν την είσοδο της φωλιάς τους με τέτοιο τρόπο ώστε να προστατεύονται από τους βοριάδες, συνεπώς το περισσότερο ανάχωμα βρίσκεται με προσανατολισμό προς τη μεριά του βορρά. Υδροβία ζώα (πουλιά, βατράχια, ψάρια): Επιλέγουν συνήθως τη δυτική πλευρά της όχθης του ποταμού ή της λίμνης.

- Βράχια: Η βορεινή πλευρά, βράχων που είναι εκτεθειμένοι, είναι συνήθως πιο σκούρα, λόγω υγρασίας.
- Αέρας: Ο νοτιός είναι πιο ζεστός αέρας, ενώ ο βοριάς είναι πιο κρύος.
- Λόφοι: Η βόρεια πλευρά τους να είναι συνήθως πιο υγρή και ποώδης. Αν σε λίγα λεπτά μπορούμε να περπατήσουμε και τις δύο μεριές, στη βόρεια πλευρά τους δημιουργούνται λιγότεροι ήχοι κατά το βάδισμα μας, άρα μπορεί να αποτελέσει μία βοήθεια για τον προσανατολισμό.

• Σκιά Ξύλου

Στερέωσε κατακόρυφα στο έδαφος ένα ξύλο με ανάλογο ύψος, ώστε να αφήνει μια ευδιάκριτη σκιά στο έδαφος και σημάδεψε την άκρη της σκιάς. Περíμενε ώσπου να μετακινηθεί η σκιά περίπου 40 εκατοστά και σημάδεψε τη νέα θέση. Ένωσε τα δύο σημάδια με μια ευθεία. Η ευθεία δείχνει τον άξονα Ανατολής - Δύσης. Το πρώτο σημείο που σημάδεψες είναι το Δυτικό ενώ το δεύτερο το Ανατολικό.

Δραστηριότητα 6

Τα καλούδια της φύσης

Χρησιμοποιώντας υλικά από τη φύση, αυτά που έχετε ήδη μαζέψει, αλλά και νέα, φτιάξτε μια όμορφη κατασκευή για τη Φωλιά σας.

Προκειμένου να δώσουμε στα Πουλιά μας την εικόνα της μεγαλύτερης οικογένειας στην οποία ανήκουμε τους ζητάμε να δημιουργήσουν μια επιπλέον κατασκευή για να τη στείλουμε σε ένα άλλο Σμήνος της χώρας.

Οι παρακάτω εικόνες αποτελούν ενδεικτικές ιδέες και όχι αποκλειστικές προτάσεις κατασκευών.

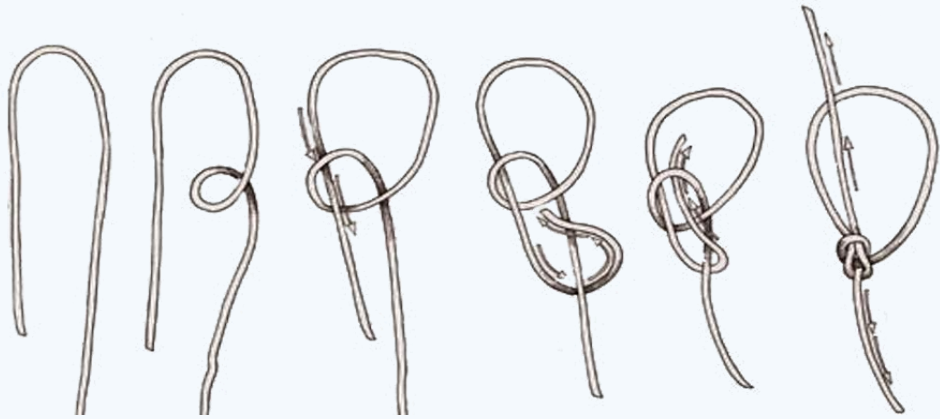
Υλικά: σπάγκο, σκοινί, φελλό, κόλλα...

Δραστηριότητα 7

Ανθρώπινη αλυσίδα

Προκειμένου να περάσουν μαζί, όλα τα Πουλιά της Φωλιάς, το ποτάμι, ζητάμε να δεθούν μεταξύ τους με καντηλίτσα.

Χρησιμοποιήστε τη φαντασία σας και “δημιουργήστε” το ποτάμι που πρέπει να διασχίσουν.

Υλικά: σκοινί

Δραστηριότητα 8

Το δέντρο μου

Κάθε δέντρο του δάσους είναι διαφορετικό, ακόμα κι αν ανήκει στην ίδια οικογένεια με τα υπόλοιπα. Έχει άλλη διάμετρο, άλλο ύψος, άλλη ηλικία. Ζητάμε από κάθε Πουλί να διαλέξει ένα δέντρο και να σκεφτεί τι ύψος περίπου έχει (δίνουμε γενικές πληροφορίες για ύψη δέντρων). Ύστερα μετράμε το ύψος ενός δέντρου, μαζί με τα πουλιά.

Το Πουλί απομακρύνεται σιγά σιγά και σε ευθεία γραμμή από το δένδρο. Ανά τακτά διαστήματα σταματά, σκύβει με τα πόδια σε διάσταση και κοιτάζει ανάμεσα από αυτά. Ελέγχει ποτέ θα δει για πρώτη φορά την κορυφή του δένδρου. Η απόσταση αυτή από το δένδρο είναι το ύψος του.

Υλικά: Μέτρο

Δραστηριότητα 9 Το ευτυχισμένο δέντρο

Αν βρεθούμε στο δάσος και παρατηρήσουμε ένα κομμένο δέντρο θα δούμε πως ο κορμός εσωτερικά έχει πολλούς κύκλους. Άλλοι είναι πιο στενοί και άλλοι πιο φαρδιοί. Κάθε έτος το δέντρο προσθέτει ακόμα ένα κομμάτι (κύτταρα) στον κορμό του. Την άνοιξη δημιουργούνται νέα κύτταρα, ενώ το φθινόπωρο η παραγωγή κυττάρου δημιουργεί το δακτύλιο του έτους του δέντρου. Οι παράγοντες που επηρεάζουν το σχηματισμό του δαχτυλιδιού είναι η θερμοκρασία, ο άνεμος, ο ήλιος, η κλίση της πλαγιάς, τα συστατικά του εδάφους. Ένας μεγάλος δακτύλιος σημαίνει ένα «ευτυχισμένο» δέντρο με ήλιο, νερό και κατάλληλες συνθήκες, ενώ ένας στενός, ένα ταλαιπωρημένο δέντρο σε ένα ακατάλληλο περιβάλλον.

Υλικά: 2 ροδέλες κορμού που διακρίνονται οι δακτύλιοι, αν δεν βρούμε φροντίζουμε να έχουμε εκτυπωμένη φωτογραφία κορμού.

Δραστηριότητα 10 Μια ανάμνηση από το δέντρο μου

Με ένα λευκό φύλλο και μια κηρομπογιά τα Πουλιά θα πάρουν τη δική τους “φωτογραφία” από το δέντρο.

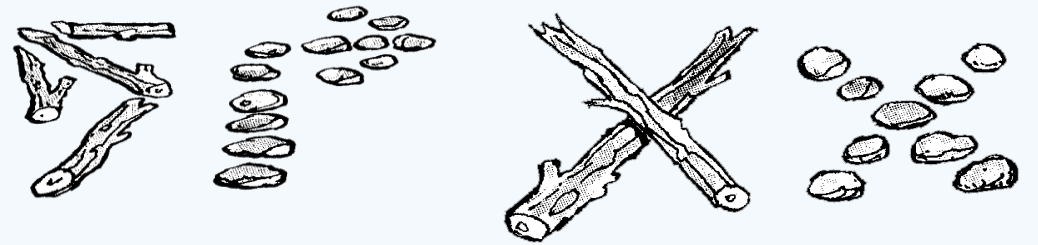
Ακουμπούν το χαρτί στον κορμό του δέντρου και με την κηρομπογιά τρίβουν το φύλλο προσέχοντας να μην κουνηθεί. Έτσι εμφανίζεται το ανάγλυφο του κορμού. Με τον ίδιο τρόπο παίρνουν και το αποτύπωμα ενός φύλλου.

Η ζωγραφική με την τεχνική του Φροτάζ μπορεί να υλοποιηθεί με διάφορα ανάγλυφα αντικείμενα με τη χρήση ξυλομπογιάς ή κηρομπογιάς.

Υλικά: λευκό χαρτί Α4, κηρομπογιές

Λοιπές πληροφορίες

Μέρος του παιχνιδιού παίζεται ταυτόχρονα από όλα τα Πουλιά, ενώ μέρος αυτού μπορεί να παιχτεί κυκλικά. Για την κίνηση από σταθμό σε σταθμό επιλέξτε ανιχνευτικά, τα οποία θα τα έχετε φτιάξει με υλικά από την φύση.

Αν τα Πουλιά σας δεν είναι εξοικειωμένα με αυτά, αφιερώστε χρόνο στην αρχή του παιχνιδιού. Μπορείτε να συμβουλευτείτε τον παρακάτω σύνδεσμο:

<https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=12&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKewiG6YicncHIAhXPPsAKHV3C-cQFjALegQIAxAC&url=http%3A%2F%2Fwww.seo.gr%2FLH2Uploads%2FItemsContent%2F237%2FGnoseis%2FAnixneytika.doc&usq=AONVaw3p8HuM6kfoF10mss-g2hCx>

Σκοπός μας είναι η επαφή με τη φύση μέσα από ένα παιχνίδι που θα διασκεδάσει τα Πουλιά .

Λοιπές πληροφορίες

Αν οι σταθμοί σας φαίνονται πολλοί, λίγοι, δύσκολοι, εύκολοι, μπορείτε να παρέμβετε, όπως εσείς επιθυμείτε. Επίσης, οι σταθμοί καλό είναι να κρατάνε 12-15 λεπτά. Σας ζητάμε όμως να κρατήσετε τη Δραστηριότητα 6 που αφορά στη δημιουργία του δώρου, ώστε να πραγματοποιηθεί η επικοινωνία με κάποιο άλλο Σμήνος της χώρας.

Για να πραγματοποιηθεί αυτή η επικοινωνία, παρακαλούμε να στείλετε στην ηλεκτρονική διεύθυνση klados.poulion@gmail.com μια φωτογραφία του δώρου που ετοιμάσατε. Στη συνέχεια, θα σας στείλουμε τα στοιχεία του Σμήνους στο οποίο θα ταχυδρομήσετε το δώρο σας.

Καλή επιτυχία!

Βιβλιογραφία

- Κουλουζάκη Στυλιανή, Πτυχιακή Εργασία με τίτλο «Εκτός των θυρών» περιβαλλοντική εκπαίδευση και αγωγή – Εφαρμογή προγραμμάτων περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης σε παιδικές κατασκηνώσεις, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Μυτιλήνη, 2004
- Cornell J. and J. Barlow, Sharing Nature Activities for Families & Youth Groups, Sharing Nature Foundation, 2008.
- <https://www.wwf.gr/enviromental-education/env-edu-forests>, Πρόγραμμα «Το Μέλλον των Δασών» – Δραστηριότητες Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης
- <http://www.sharingnature.com/activities.pdf>
- www.kcedventures.com
- <http://diaviosi.blogspot.com/2014/11/prosanatolismos-sti-fisi.html>
- www.eoskavalas.gr
- http://thesspass.blogspot.com/2016/04/blog-post_7.html